

Eseu final

Tehnologia ca unealtă pentru manipulare:

Libertatea individuală în viziunea lui Herbert Marcuse

Eseul meu urmărește tema controlului tehnologic și felul care acesta influențează libertatea individuală, bazându-se pe analiza articolului „One-Dimensional Man” a lui Herbert Marcuse.

Conform analizei lui Marcuse, progresul tehnologic nu doar limitează libertatea individuală, ci și contribuie la redefinirea modului în care oamenii înțeleg ce înseamnă să aibă control asupra propriei vieți, dar și cât de importantă este schimbarea structurii sociale.

În articolul „One-Dimensional Man”, Herbert Marcuse analizează modul în care societățile industriale moderne folosesc tehnologia pentru a impune un anumit tipar cultural și social. El subliniază faptul că tehnologia nu este doar un instrument neutru, ci un mijloc subtil de control care influențează comportamentul și modul de gândire al oamenilor.¹ În acest eseu, voi urmări ideile lui Marcuse, privind impactul pe care îl are tehnologia asupra libertății individuale, cu ajutorul unor exemple concrete din viața contemporană.

Teza lui Marcuse este relevantă în contextul dezbatelor actuale despre libertate și tehnologie, întrucât evidențiază cum noile tehnologii nu doar ușurează viața cotidiană, dar și standardizează comportamentele și limitează posibilitatea de opoziție față de sistemele dominante.

---

¹ Marcuse, H. (1964). *One-Dimensional Man*. Boston: Beacon.

Așadar, această temă este esențială, într-o eră marcată de monopoluri digitale și dependență globală de tehnologie.

Marcuse susține că tehnologia acționează ca o unealtă de control într-o societate unidimensională, creând astfel iluzia libertății prin satisfacerea nevoilor materiale și culturale care sunt, de fapt, impuse artificial.¹ Spre exemplu, produsele tehnologice (telefoanele inteligente, aplicații) care evoluează în mod constant, influențează consumatorii să le accepte ca fiind indispensabile, consolidând astfel conformismul. Marcuse atrage aici atenția asupra faptului că această tendință reduce abilitatea oamenilor de a mai gândi critic și de a contesta ordinea existentă.

Un exemplu îl reprezintă introducerea inteligenței artificiale în sectorul public și privat. Tehnologiile bazate pe inteligență artificială, cum ar fi boții sau algoritmi din predicție, pot fi utilizați pentru a monitoriza, manipula sau chiar prezice comportamentele oamenilor, limitând astfel libertatea individuală sub pretextul sporirii siguranței și îmbunătățirii eficienței.³

Pe de altă parte, un alt exemplu din viața contemporană este dependența față de rețelele economice și sociale, care sunt promovate prin intermediul unor algoritmi.² Aceste platforme pun accent pe conținutul personalizat, stimulând consumul constant prin păstrarea utilizatorilor activi și angajați în utilizare, consolidând astfel un sistem de manipulare subtil, dar eficient.

Educația este unul dintre cele mai evidente sectoare în care tehnologia influențează libertatea individuală.¹ Platformele precum Coursera sau Khan Academy oferă acces la o gamă variată de cursuri, promovând astfel ideea de democratizare a educației. Cu toate acestea, din perspectiva lui Marcuse, aceste beneficii sunt limitate de tendințele comerciale care favorizează

---

¹ Ibidem.

² Zuboff, S. (2019). *The Age of Surveillance Capitalism*. New York: PublicAffairs.

³ Morozov, E. (2011). *The Net Delusion: The Dark Side of Internet Freedom*. New York: PublicAffairs.

cerințele economice în defavoarea unei educații critice. Spre exemplu, popularitatea cursurilor de programare sau marketing arată o adaptare la nevoile pieței, mai degrabă decât o preocupare pentru dezvoltarea intelectuală a indivizilor.

De asemenea, adaptarea tehnologiei în educație poate afecta negativ creativitatea și gândirea critică a unui individ. Materialele digitale și testele standardizate, sprijinite de tehnologiile avansate, limitează oportunitățile de a găsi idei unice, încurajând în schimb un model de învățare uniform, care se axează doar pe performanță.

Un element central în analiza lui Marcuse îl reprezintă problema etică a utilizării tehnologiei pentru monitorizarea și manipularea comportamentelor umane. Marile companii precum Google sau Facebook, care colectează datele cu caracter personal, evidențiază în mod clar cum controlul subtil poate ajunge să fie perceput ca fiind ceva normal. Deși utilizatorii platformelor de socializare beneficiază de servicii gratuite, pierderea reală constă în sacrificarea controlului asupra propriei vieți.⁴ De menționat că, pe lângă faptul că rețelele de socializare integrează algoritmi de învățare și personalizare, au existat cazuri reale în care s-au desfășurat experimente psihologice fără consimțământul utilizatorilor. Spre exemplu, în 2012 compania Facebook a desfășurat un experiment pe aproximativ 700.000 de utilizatori, fără consimțământul acestora, cu scopul de a studia „contagiunea emoțională”. Compania astfel a reușit să înțeleagă cum stările emoționale pot fi transmise între utilizatori fără ca aceștia să își dea seama prin intermediul manipularea fluxurilor de știri ale acestora, diminuând conținutul pozitiv sau negativ.⁵

---

⁴ Lanier, J. (2018). *Ten Arguments for Deleting Your Social Media Accounts Right Now*. New York: Henry Holt and Co.

⁵ Gorman, R. (2014, June 28). Facebook experiment finds that friends' emotions affect ours even from a distance. *Daily Mail*.

Un alt aspect important este creșterea utilizării tehnologiilor de supraveghere de către organizațiile guvernamentale. Sistemele precum recunoașterea facială sau bazele de date biometrice, care sunt implementate sub pretextul siguranței naționale, pot restrânge semnificativ libertatea individuală. Din perspectiva lui Marcuse, astfel de tehnologii nu doar că afectează intimitatea, ci și creează un mediu de auto-cenzură, descurajând opoziția față de autorități.

Un contraargument adesea susținut este că tehnologia deschide noi posibilități pentru educație și emancipare. Accesul la platforme online și la resurse digitale poate contribui la extinderea libertății individuale. Totuși, Marcuse ar spune că aceste avantaje sunt marginalizate de folosirea comercială a tehnologiei, care urmărește maximizarea profitului, prin neglijarea adevăratei autonomii a indivizilor.

Colectarea datelor personale de către marile corporații reprezintă un alt exemplu al modului în care preferințele consumatorilor sunt manipulate, reducând opțiunile reale disponibile indivizilor. Această formă de manipulare reflectă perfect analiza lui Marcuse, care subliniază cum sistemele moderne anulează opoziția prin integrarea și influențarea subtilă a comportamentelor.

Un contraargument posibil, pentru a răspunde acestei perspective, este acela că o emancipare reală prin tehnologie presupune o schimbare fundamentală a modului în care aceasta este folosită și reglementată. Crearea de platforme alternative, educația digitală și implementarea unor politici publice care protejează datele cu caracter personal sunt pași importanți pentru atingerea acestui obiectiv.

Totodată, un alt aspect semnificativ este dat de impactul tehnologiei asupra democrației, prin manipularea alegerilor politice prin intermediul rețelelor sociale. Evenimentele recente, cum ar fi cazul Cambridge Analytica, demonstrează cum tehnologia poate fi folosită pentru a manipula

opinia publică și a submina procesele democratice. Aceasta confirmă observațiile lui Marcuse privind rolul tehnologiei în menținerea și consolidarea structurilor de putere existente.

Marcuse ar susține că tehnologia modernă reprezintă un factor esențial în distrugerea mediului, sub pretextul progresului. Industrializarea și consumul excesiv, răspândite prin publicitate și inovațiile tehnologice, ilustrează conformismul ecologic și cultural. Exploatarea excesivă a resurselor naturale pentru fabricarea dispozitivelor electronice și gestionarea inadecvată a deșeurilor electronice sunt exemple clare în acest sens.

Impactul tehnologiei asupra libertății individuale nu reprezintă doar o chestiune teoretică, ci o problemă cu implicații profunde pe plan social și politic. În absența unei gândiri critice, indivizii pot deveni prizonieri într-un sistem care urmărește doar eficiența și profitul, în defavoarea libertății și diversității umane.⁶ Discuțiile deschise susținute de Marcuse sunt esențiale pentru a regândi relația de interacțiune dintre tehnologie, economie și valori fundamentale ale omenirii. În plus, înțelegerea acestor aspecte poate conduce la dezvoltarea unor tehnologii mai sustenabile și etice.

În concluzie, analiza lui Marcuse din articolul „One-Dimensional Man” rămâne relevantă și astăzi, oferind o critică profundă asupra modului în care tehnologia contribuie la consolidarea unei societăți unidimensionale. Deși tehnologia poate aduce avantaje semnificative, Marcuse ne atenționează că utilizarea îndelungată a acesteia ne poate manipula și reduce controlul asupra propriei vieți. Recunoașterea acestor aspecte poate ajuta societatea să caute modalități de utilizare a tehnologiei într-un mod care să sprijine creativitatea, sustenabilitatea, dar și libertatea individuală.

---

⁶ Habermas, J. (1984). *The Theory of Communicative Action*. Boston: Beacon.

Referințe:

1. Marcuse, H. (1964). *One-Dimensional Man*. Boston: Beacon.
2. Zuboff, S. (2019). *The Age of Surveillance Capitalism*. New York: PublicAffairs.
3. Morozov, E. (2011). *The Net Delusion: The Dark Side of Internet Freedom*. New York: PublicAffairs.
4. Lanier, J. (2018). *Ten Arguments for Deleting Your Social Media Accounts Right Now*. New York: Henry Holt and Co.
5. Gorman, R. (2014, June 28). Facebook experiment finds that friends' emotions affect ours even from a distance. *Daily Mail*. Retrieved from <https://www.dailymail.co.uk/news/article-2673412/Facebook-psychology-tests-reveal-friends-emotions-affect-ours.html>
6. Habermas, J. (1984). *The Theory of Communicative Action*. Boston: Beacon.